
Kněžské druhotiny na Petrově roku 1748. Brněnská kolegiátní kapitula v průsečíku duchovní a světské sféry

VLADIMÍR MAŇAS

Když v roce 1733 slavil petrovský kapitulní děkan František Xaver Leffler padesáté výročí svého vysvěcení, jednalo se údajně o vůbec první jubileum tohoto druhu na Petrově. Leffler za své jmenování kanovníkem vděčil císaři Leopoldu I., v jehož službách na konci 17. století působil v Moskvě jako císařský misionář. Svou druhou primici, která se jistě ne náhodou uskutečnila v den jmenin císařovny Alžběty Kristiny (19. listopadu), Leffler obětoval za blaho Habsburků. Augustinián Jeroným Haura se ve svých *Zábavných a podivuhodných rozmanitostech*, objemném třísvazkovém díle příběhů i klepů z barokního Brna a širokého okolí 30.–40. let 18. století, mše samotné dotýká jen velmi stručně. Lefflerovi podle něj asistovalo pět infulovaných prelátů, mnoho kněží a kleriků. Více si Haura všímal počtu slavnostních hostí a zmíněné skutečnosti, že šlo o první oslavu v dějinách královské kolegiátní kapituly na Petrově. Ani oslavný latinský tisk Josefa Antonína Molitora, příležitostného básníka a pravděpodobně brněnského měšťana, se samotné slavnosti blíže nevěnoval.¹

O patnáct let později slavil sekundici další petrovský královský kanovník Jindřich Arnošt Alexandr Halama rytíř z Jičína. Podobně jako Leffler sepsal obsírný dopis císařovně Marii Terezii, v němž líčí své osudy a který uzavírá obdobným věnováním svých kněžských druhotin za – stručně řečeno – blaho habsburského domu.² Žádá také císařovnu o případné určení termínu a místa oné slavnosti.

1 Podrobně viz Mañas, Vladimír: *Pelikán a kříž. Ostravský rodák František Xaver Michael Leffler (1658–1744) a jeho církevní kariéra*. In: Ostrava. Příspěvky k dějinám a současnosti Ostravy a Ostravska 24. Ed. Blažena Przybylová. Ostrava 2009, s. 580–603.

2 ...welche Primitien dem allmächtigen Gott zur grösserer Ehre und Glori aufzuofferen (!), so dan[n] auch zu allerhöchsten Intention Euer Kay: König: May: umb glorreiche und lang beglickteste Regierung, allerhöchsten Wohlstandt, im[m]er blühenden Wachsthum dero durchläuichtigsten Ertz-

Zatímco Lefflerovy osudy jednoznačně probarvuje jeho moskevská mise, která také výrazně předurčila jeho další kariéru, dráha urozeného kněze Halamy se jeví jako podstatně usudlejší. Poměrně střízlivě vyložil své osudy v žádosti o udělení kanonikátu v roce 1727.³ Ve svém listu císařovně z roku 1748 už každé ze svých působišť vylíčil jako nebezpečnou a náročnou misi. Tehdy měl však již sedmdesát šest let.

Kolegiátní chrám sv. Petra a Pavla na Petrově s vyobrazením dvanácti zde uctívaných světců. Rytina Jana Pechana z doby kolem roku 1750, signatury nečitelné. Muzeum města Brna, mědiryt, 219 × 358 mm, inv. č. 2313.

Po vysvěcení na kněze v roce 1698 působil jako kooperátor a posléze kaplan při farním kostele sv. Mořice v Olomouci, kde prokázal svou pastorační horlivost během epidemie (Halama píše o kurdějích a vysokých horečkách). Za odměnu jej tehdejší olomoucký biskup Karel Lotrinský jmenoval roku 1704 farářem v Sedlnicích. Ačkoli jeho nové působiště náleží do regionu tzv. moravského Kravařska, Halama neopomenul zdůraznit, že zde s nasazením

Hertzoglichen Hauses, Mehrung dero Reichen, Obsiegen wieder alle dero Feinde, aller demüthigst zu wiedmen (!), und allerunterthänigst zu dediciren mich unterwinde. Diecézní archiv Biskupství brněnského (dále jen DA BB), fond Kapitula sv. Petra a Pavla v Brně, inv. č. 474, sign. III H, kart. 161, f. 292v.

3 Tamtéž, inv. č. 172, sign. II B, kart. 47.

života pobýval v dobách kuruckých válek. Ty však postihly především oblast jihovýchodní Moravy; nejdále se povstalci dostali roku 1709 do Vsetína, který dobyli a vypálili.

Po pěti letech v Sedlnicích Halama získal beneficium na panství olomoucké dómské kapituly v Tršicích. Zde prožil těžké časy poslední morové epidemie, ale především byl údajně v roce 1709 přepaden valašskými zbojníky, spoután, mučen a okraden (*von dem wallachischen Raub-Gesindl*). Přestože mu lupiči *voskovými svícemi pálili hruď*, vytrval a chrámový poklad jim nevydal; za něj byl Halama ochoten položit život.⁴ Ze zranění se však déle než rok léčil v Olomouci a poté se dle vlastního líčení ujal fary v Bučovicích.

Podle Gregora Wolneho však v Tršicích působil až do roku 1719, teprve tehdy byl prezentován na lichtenštejnskou patronátní faru do Bučovic. Také zde zažil údajně četné požáry a přepadení. Po úmrtí brněnského královského kanovníka Pavla Ignáce Ličovského v roce 1727 se u císaře ucházel o uprázdněnou funkci; stal se tehdy domicelárním (nesídelním) kanovníkem.⁵ Konečně v roce 1740 získal statut rezidenčního kanovníka a přestěhoval se z Bučovic na Petrov.⁶

V první polovině 40. let měl Halama na starosti hospodaření kolegiátního chrámu: obvykle je označován jako *Kircheninspector* neboli *custos ecclesiae*. Z titulu této funkce mimo jiné vyplácel petrovské choralisty i externí hudebníky. Vzhledem k níže zmíněné gratulační listině z roku 1748 lze předpokládat, že Halama patřil mezi milovníky hudby, podobně jako petrovský probošt a olomoucký kanovník Jan Matyáš hrabě z Thurnu a Vallesassina (1683–1746).⁷ Právě Thurn však roku 1745 potvrdil rozhodnutí kapituly odvo-

4 Podobné přepadení nedaleké hulínské fary v roce 1738 je podrobně popsáno v kronice tamního městského písaře Tupáčka. Viz Mañas, V.: *Hulínská farnost a její duchovní správci v raném novověku*. In: Hulín. Město na křižovatkách. Ed. Zdeněk Fišer. Brno 2014, s. 291.

5 Žádost z roku 1727 je podstatně stručnější než obšírný list císařovně. Halama se zde však po načrtnutí životaběhu odvolává také na památku svého otce Viléma Alexandra, hejtmana vyškovského panství v době, kdy tudy projížděl polský král Jan Sobiesky na pomoc obléhané Vídně roku 1683. DA BB, fond Kapitula sv. Petra a Pavla v Brně, inv. č. 172, sign. II B, kart. 47, f. 34v–35v. Zde se navíc zmiňuje o absolvování bakalářského studia teologie a své zběhlosti v obou zemských jazycích.

6 Kapitula se skládala z osmi královských a dvou kurátních kanovníků (vybíraných proboštem). Z desíti kanovníků bylo šest rezidenčních a čtyři nesídelní (domiceláři), kteří se jako Halama mohli případně dočkat přijetí mezi sídelní kanovníky. Zuber, Rudolf: *Osudy moravské církve v 18. století*. I. díl. Olomouc 1988, s. 82.

7 Jan Matyáš z Thurnu a Vallesassina patřil vedle kardinála Schrattenbacha k nejvýznamnějším mecenášům soudobé hudební kultury. Kronikář premonstrátského kláštera Hradisko

lat Halamu z funkce chrámového kustoda *pro četné zmatky v kostelních účtech* a na uprázdněné místo jmenoval kanovníka Matyáše Františka Chorinského svobodného pána z Ledské, pozdějšího prvního brněnského biskupa.⁸

Ve světle četných sporů v samotné brněnské kapitule, vlekoucích se po celou první polovinu 18. století a eskalujících za nového probošta Rudolfa hraběte ze Schrattenbachu (* 1701, proboštem od roku 1746 do své smrti 1751),⁹ se slavnostní události roku 1748 jevily jako příležitost reprezentovat kapitolu alespoň navenek jako svornou a důležitou instituci. Ostatně právě onoho roku byla větším dílem dokončena barokní přestavba lodě i průčelí petrovského chrámu.

Petrovská kapitula se naprosto mimořádným způsobem zviditelnila při návštěvě císařského páru v Brně v červnu 1748. Ačkoli procesí na slavnost Božího těla probíhala v Brně po celý oktáv slavnosti, s císařskou návštěvou se protnul procesí přímo ve čtvrtek, o samotném svátku,¹⁰ v den tradičně rezervovaný pro petrovskou kapitolu. Ačkoli se jednalo o procesí za účasti císařského páru, podíl kapituly coby hlavního organizátora do velké míry předurčil účast či neúčast dalších osob a korporací ve slavnostním průvodu.¹¹

jej v roce 1722 charakterizoval jako *signularis amator et fautor musicorum*. Viz Sehnal, Jiří: *Die adeligen Musikkapellen im 17. und 18. Jahrhundert in Mähren*. In: *Studies in Music History presented to H. C. Robbins Landon on his 70th birthday*. London 1996, s. 210. Jiří Sehnal již dříve publikoval obsáhlý seznam skladeb a hudebních nástrojů z prelátovy pozůstalosti. Viz Týž: *Nové poznatky k dějinám hudby na Moravě v 17. a 18. století*. Časopis Moravského musea 60, 1975, s. 159–180. Bez ohledu na tento rozměr prelátova mecenášství se Thurnovi blíže věnoval Suchánek, Pavel: *Triumf obnovujícího se dne. Umění a duchovní aristokracie na Moravě v 18. století*. Brno 2013, s. 146nn.

8 DA BB, fond Kapitula sv. Petra a Pavla v Brně, inv. č. 172, sign. II B, kart. 47, f. 49–54.

9 Viz Zuber, R.: *Osudy*, s. 80–82.

10 Po celý oktáv se každý den konalo nejméně jedno procesí. Ze soupisu zvyklostí brněnského minoritského konventu, který téměř ke každému průvodu vysílal čtyři své patres v ornátech, vyplývá toto schéma: Ve čtvrtek na svátek Božího těla pořádala procesí tradičně petrovská kapitula, v neděli se brzy ráno konalo procesí přímo u minoritů, poté u sv. Jakuba, ve středu u augustiniánů a ve čtvrtek opět u sv. Jakuba, což byl mimo jiné také titulární svátek tamního bratrstva Božího těla. *Functiones et Ceremoniae Sacrae in Ecclesia ad SS. Joannes Brunae per totius anni decursum observandae et conscriptae A. D. 1735*. Moravská zemská knihovna, Rkp. Mn 43. Viz též Maňas, V.: *Přítahovat hudbou. Minoritský konvent v Brně a jeho rozkvět v první polovině 18. století*. *Opus musicum* 44, 2012, č. 2, s. 6–19.

11 Maňas, V.: *František Vavřinec Korompay. Slavnostní průvod Božího Těla v Brně roku 1748*. In: *Zbožných duší úl. Náboženská bratrstva v kultuře raněnovověké Moravy (katalog výstavy)*. Eds. Vladimír Maňas, Zdeněk Orlita, Martina Potůčková. Olomouc 2010, s. 74–78.

Deník Jana Josefa knížete Khevenhüllera-Metsche osvětluje především neúčast olomouckého biskupa kardinála Ferdinanda Julia Troyera, který tou dobou v Brně pobýval. Císařský dvůr z praktických důvodů používal jeho ekvipáže, především slavnostního kočáru. Jako hlavě diecéze Troyerovi náleželo právo vést obřady, avšak petrovský kapitulní probošt hrabě ze Schrattenbachu se zdráhal dát přednost olomoucké kapitule v čele s biskupem. Pokud by se tak přece jen mělo stát, probošt údajně naznačil možnost veřejného protestu během slavnosti. Kardinál Troyer tedy raději zcela ustoupil, aby zabránil skandálu.¹²

Monumentální plátno Františka Vavřince Korompaye, u něž si kapitula objednala zvěčnění oné slavnostní události, tyto skutečnosti dokládá spíše mlčením, absencí konkrétních osob. Obraz slavnosti Božího těla i jeho textová legenda, v níž je jmenovitě uvedeno všech deset petrovských kanovníků, reprezentuje především kapitolu samotnou v kontextu císařské návštěvy a novotou zářícího petrovského návrší. Spíše schematicky je zde zachycena i většina aktérů pozdějších Halamových druhotin: kromě hypotetické přítomnosti zemského hejtmána Františka Josefa hraběte Heißlera zde malíř zachytil – vedle petrovských kanovníků v čele s proboštem držícím Nejsvětější svátost při jednom ze zastavení – také hudební ansámbl kolegiátního chrámu, tedy petrovské choralisty.

Oslavy kněžského jubilea kanovníka Halamy se konaly v neděli 20. října téhož roku. Jejich podrobný popis zachycuje pamětní list, který se dochoval ve dvou vyhotoveních v rámci konvolutu písemností spojených s touto sekundicí v archivu petrovské kapituly. V příloze studie je popis citován v originálním německém znění v plném rozsahu, na tomto místě uvedme alespoň stručný výtah.

Po obvyklých obřadech nedělního rána vyzvedl zástup kanovníků, vikářů a kaplanů oslavence v jeho rezidenci a za zvuku velkého zvonu a tří sborů tympánů (trompety by se se zvoněním nejspíše bily) jej uvedl do kapitulního chrámu. Průvod duchovních dorazil až k hlavnímu oltáři; následovalo ká-

12 *Aus der Zeit Maria Theresias. Tagebuch des Fürsten Johann Josef Khevenhüller-Metsch, kaiserlichen Obersthofmeister 1742–1776.* Hrsg. Rudolf Khevenhüller-Metsch, Hanns Schlitter. Wien – Leipzig 1908, s. 234. Využití Troyerova kočáru císařským párem je o to zajímavější, že údajně právě tento kočár přispěl k lesku Troyerova slavnostního příjezdu do Hofburgu jen o dva roky dříve. Viz Suchánek, P.: *Triumpf*, s. 41–44.

zání, kterého se ujal jezuita P. Josephus Schirmer, sváteční kazatel.¹³ Teprve po kázání dorazil na Petrov v šestispřeží moravský zemský hejtman Heißler jakožto císařský komisař.¹⁴ Před chrámem byl uvítán opět zvukem velkého zvonu, zde jej též očekával petrovský probošt s celým sborem duchovních. Následoval výkrop a proboštova slavnostní promluva, s potěšením přijatá Jeho Excelencí hejtmanem i množstvím shromážděného lidu. Hejtman posléze poděkoval za uvítání při tak slavnostní události a pogrataloval kanovníku Halamovi.¹⁵

Celý zástup se pak za hlaholu trub a tympánů vydal opět do chrámu, nejdříve hejtman, za křížem pak duchovenstvo i s jubilujícím kanovníkem a proboštem. U hlavního oltáře na evangelijní straně byl pod připraveným baldachýnem slavnostně vystaven portrét císařovny. Duchovenstvo se odebralo nakrátko do sakristie, záhy se však vrátilo do chrámu na slavnostní mši započatou zpěvem *Veni Sancte Spiritus* (Přijď Duchu svatý). Mši celebroidal pochopitelně kanovník Halama za asistence dalších pěti kanovníků včetně probošta. Hrabě Heißler jakožto císařský komisař vyslechl mši pod zvláštním baldachýnem, jako zástupci císařovny mu byly také projevovány náležité pocty. Po požehnání vytvořilo duchovenstvo špalír, jímž z chrámu hejtman odešel, poté se však v průvodu vrátilo zpět do sakristie.

Ještě téhož dne pořádal slavnostní tabuli hejtman Heißler,¹⁶ 23. října petrovský probošt hrabě Schrattenbach a 27. téhož měsíce sám kanovník Ha-

13 Podle laskavého sdělení P. Miroslava Herolda, SJ, působil P. Schirmer v rámci brněnské koleje k roku 1748 jako kazatel o svátcích a nedělích v postním období, exhortátor v masopustních dnech a o Božím těle a rovněž na začátku novén sv. Ignáce a sv. Xaveria v odpoledním čase.

14 K Heißlerovi a jeho funkcím v rámci moravské zemské reprezentace viz Sviták, Zbyněk: *Z počátků moderní byrokracie. Nejvyšší zeměpanský úřad v Brně v letech 1748–1782*. Brno 2011. Heißler patřil spolu se svým předchůdcem v úřadu zemského hejtmana Maxmiliánem Oldřichem z Kounic k významné skupině zemských šlechticů s výrazným zájmem o hudbu. Viz Perutková, Jana: *Moravská hudbymilovná aristokracie v 1. polovině 18. století a její vztah ke světským hudebně dramatickým produkcím*. *Opus musicum* 45, 2013, č. 3, s. 6–12.

15 Ceremoniálu v prostředí olomoucké metropolitní kapituly i řádových kanonií v 18. století se věnoval Suchánek, P.: *Triumf*, s. 189–191. V případě Brna by více srovnávacího materiálu snad mohlo přinést studium jezuitských diáří a především zmíněné kroniky augustiniána Haury.

16 Podle vojenských ubytovacích katastrů vlastnil hrabě Heißler palác na Velkém náměstí v Brně, přínaležející již k Běhounské čtvrti. Dům měl dvacet tři komnat a dvě kuchyně. Viz Obršlík, Jindřich: *Brněnské domy a jejich majitelé v polovině 18. století. Vojenské ubytovací katastry města Brna vzniklé po prvním pruském obléhání*. K vydání připravil Libor Blažek. Brno 2013, s. 47.

lama. Pamětní zápis v této souvislosti zmiňuje účast císařského komisaře, urozených hostů i celé kapituly.¹⁷ Z ceremoniálních i společenských důvodů se ona zmíněná účast nejspíše vztahuje na všechny tři hostiny. Z glos augustiniána Jeronýma Haury ostatně vyplývá, že při druhotinách kanovníka Lefflera bylo přímo v děkanské rezidenci na Petrově pohoštěno více než šedesát duchovních a v augustiniánském konventu u sv. Tomáše zhruba padesát dalších hostů.¹⁸

Jinak velmi podrobná relace se s výjimkou hlaholu trub a tympánů nijak nevěnuje hudební stránce oné slavnosti, což je pro dobu vrcholného baroka paradoxně poměrně typické. Jen málokdy se reflexe dobových slavností dotýkají podrobněji hudebního dění, a to i v případě, je-li glosátor sám hudebníkem jako například augustinián Haura. Společně s anonymní relací se však v konvolutu písemností k Halamovým druhotinám dochovala v latině sepsaná gratulační listina. V jejím úvodu je rytíř Halama chválen jako zvláštní patron a ctitel hudby, přičemž gratulace pokračuje výčtem všech hudebníků, kteří se oné slavnosti 20. října 1748 aktivně zúčastnili:

- ▷ regenschori,
- ▷ dva basisté, dva tenoristé, dva altisté, dva diskantisté,
- ▷ varhanní virtuos pan Umbstot,
- ▷ virtuosní violoncellista,
- ▷ violonista, dva violisté, šest houslistů,
- ▷ osm trubačů a dva tympanisté,
- ▷ celkem třicet hudebníků.

Soudě podle seznamu se jednalo o velkolepou hudební slavnost. Ansámbl o třiceti hudebnících převyšoval zhruba dvojnásobně velikost obvyklé chrámové hudby při největších slavnostech liturgického roku. Petrovský kůr, dokončený zmíněného roku 1748, byl nejspíše už tehdy osazen varhanami o desíti rejstřících.¹⁹ Vzhledem k dodnes problematické akustice a množství tehdy zúčastněných duchovních lze v tomto případě předpokládat, že celý

17 DA BB, fond Kapitula sv. Petra a Pavla v Brně, inv. č. 474, sign. III H, kart. 161.

18 Mañas, V.: *Pelikán*, s. 595.

19 Tenora, Jan: *Katedrální kostel sv. Petra a Pavla v Brně. Příspěvek k dějinám stavby a vnitřní úpravy*. Brno 1930, s. 58. Richterovy jednomanuálové varhany, u nichž není známé přesné datum dokončení, byly z Petrova roku 1829 prodány do Jevišovic, kde se dochovaly dodnes. Jiří Sehnal upozornil na neobvyklou skutečnost, že varhany mají hrající, zdobené píšťaly i na bocích skříně, jakoby původně stály v místě, kde na ně byl možný pohled i z boku. Sehnal, J.: *Barokní varhanářství na Moravě. 2. díl, Varhany*. Brno 2004, s. 177, viz též snímek nástroje na s. 179.

ansámbl skutečně hrál z kůru a nikoli z nějaké příležitostné empory, jak se například provádělo Caldarovo oratorium v kostele sv. Jakuba z nařízení hraběte Questenberga roku 1736.²⁰

Jaká škoda, že hudebníci nejsou v onom latinském seznamu až na jedinou výjimku jmenováni. Lze však předpokládat, že za strohým označením regenschori se skrývá tehdejší ředitel kůru u sv. Petra a Pavla Johann Raymond Fiedler²¹ a že také ostatní hudebníci byli rytíři Halamovi dobře známí, protože je dříve sám také z titulu kostelního inspektora jménem kapituly vyplácel za hudební produkce při bohoslužbách. Onen *virtuosus organista dominus Umbstot* není nikdo jiný než pozoruhodný skladatel Joseph Umstatt (* 1711 ve Vídni, † 1762 jako biskupský kapelník v Bambergu), který v Brně 40. let 18. století působil ve službách knížat z Dietrichsteina.²² Umstatt se zde představil mimo jiné jako autor menšího oratoria u příležitosti stoletého výročí obrany Brna před Švédy roku 1745.²³

Latinská gratulační listina se seznamem hudebníků však není poslední zajímavou položkou z konvolutu písemností, které se k Halamovým druhotinám vztahují. Z listu datovaného dne 26. března 1749 vyplývá, že císařovna zaslala kanovníkovi Halamovi *elegantní prsten*, na jehož předání se domlouval vídeňský jezuita Ignác Kampmiller s petrovským proboštem Schratzenbachem.²⁴

Když v žádostech o udělení kanonikátu vyzvedávali rytíř Halama nebo jeho mladší souputník a petrovský domicelář Josef Joachim Stehno své mnohaleté pastýřské zásluhy, zřejmě jim ani nepřišlo na mysl, že jako petrovští

20 Spáčilová, Jana: *Sant'Elena al Calvario: Leo, Míča, Caldara nebo Conti? Příspěvek k historii oratoria v českých zemích doby baroka*. *Opus musicum* 41, 2009, č. 3, s. 25–29. Viz též Perutková, J.: *Die von Questenbergschen Musikern aufgeführten Oratorien in Mähren in der 1. Hälfte des 18. Jahrhunderts*. *Musicologica Brunensia* 49, 2014, č. 1, s. 163–174.

21 Sehna, J. – Vysloužil, Jiří: *Dějiny hudby na Moravě*. Brno 2001, s. 58.

22 Kačic, Ladislav: *Joseph Umstatt (1711–1762) zwischen Barock und Klassik: Bemerkungen zur Stilentwicklung eines mitteleuropäischen Komponisten*. In: *Zur Geschichte und Aufführungspraxis der Musik des 16.–18. Jahrhunderts in Mittel- und Osteuropa*. Ed. Gerold W. Gruber. Bratislava 2013, s. 201–215.

23 Viz Dokoupil, Vladislav: *Soupis brněnských tisků. Staré tisky do roku 1800*. Brno 1978, s. 218, č. 6. Text oratoria vyšel také jako součást souhrnného popisu této slavnosti roku 1747 (*Kurtz verfaste Nachricht...*), Tamtéž, s. 224, č. 13. Podrobněji viz Spáčilová, J.: *Unbekannte Brüner Oratorien Neapolitanischer Komponisten vor 1740*. *Musicologica Brunensia* 49, 2014, č. 1, s. 137–161.

24 DA BB, fond Kapitula sv. Petra a Pavla v Brně, inv. č. 578, sign. III H, f. 284f.

Kolorovaný oceloryt Die Domkirche in Brünn, signováno C. Würbs a E. Höfer, 1842. Archiv města Brna, fond U 25 – Sběrka grafik, kreseb a reprotisků, sign. I a 2.

kanovníci pobudou ještě dlouho na světěездеjším.²⁵ Na rozdíl od mladšího rytíře de Stehno, který přibližně posledních třicet let prožil ve funkci jaro-měřického děkana, byla Halamova sekundice snad jednou z posledních významných událostí v životě tohoto starce. Přesto petrovský sídelní kanovník Jindřich Arnošt Alexandr Halama zemřel přibližně ve věku nedožitých devadesáti let až 21. srpna 1761 a byl pohřben do kanovnické hrobky v presbytáři chrámu.²⁶

Výrazně devótní tón zaznívajících z žádostí petrovských kanovníků byl v dané době zcela běžným. Naopak kněžské druhotiny představovaly výjimečný typ církevní slavnosti, což je v případě petrovských kanovníků umocněno dedikací panovníkovi a s tím spojenými ceremoniálními záležitostmi. Lze předpokládat, že k podobným situacím docházelo i v prostředí jiných královských kapitul, přesto se jedná o zajímavý a dosud spíše ojedinělý doklad oslavy habsburského panovnického domu.

Pro Memoria²⁷

Anno 1748 den 20ten October, ist des tit: Herrn Heinrich Ernst Alexander Halama von Giczin, Sub-Senioris und Canonici Regij, Seine zweyte Ihro Kay: auch zu Hungarn und Böheim König: May: Unser allergnädigster Erb: Landes Fürstin Mariae Theresiae allerdemüthigst: dedicirte Primitz bey der alhiesigen könig: Collegiat Kirchen SS: Petri et Pauli gehalten, und auff proposition des hochwürdig hoch und Wohlgebohrenen Herrn Rudolph des heyl: Röm: Reichs Grafen v[on] Schratzenbach alß damahligen Probstent tit: dergestaltige ordnung und anstelt von hochwürdigem Capitulo observiret worden.

Es seynd die ordinaria Divina wie sonsten verrichtet, nach diesen der Herr Primitiant /f. 286v/ auß seiner Residenz mit dem Creutz durch die Herren Canonicos, Vicarios und Capellanos abgehollt, unter läutung der grossen glocken und 3 Chor Paucken Schal in der Kirchen eingeführet alda der Predig /: welche Pater Schiermer der s. J. Priester und feyertags Prediger gehalten :/ bey dem hohen Altar sambt denen Herren Canonicis, Vicarijs, und Capellanis beygewohnet, nach geendigter dieser Predig ist umb Ihro Excellenz Herrn Herrn Frantz Joseph des Hey: Röm: Reichs Grafen von Heißler landes Hauptmann dieses Marggraffthumbs-Mähren, und zu diesem actu Nomine

25 Mañas, V.: *Jaroměřický děkan Josef Joachim rytíř ze Stehna (1693–1778) a jeho pohřeb. Příspěvek k poznání lokální hudební kultury*. *Opus musicum* 42, 2010, č. 6, s. 62–73.

26 Tenora, J.: *Katedrální kostel*, s. 55.

27 DA BB, fond Kapitula sv. Petra a Pavla v Brně, inv. č. 474, sign. III H, kart. 161, f. 286–288.

Suae Majestatis allergnädigst ernanten Com[m]issario geschicket, er also baldt in einem sechs spanigen wagen mit der gewöhn: Landes Cortegio und Galle lieberay erschienen bey angesicht Seiner Persohn auff den Petersberger grund /f. 287r/ die grosse glocken gelaütet, bey der Kirchen Thier von Ihro hochwürden und gnaden hochgemelten H: Probsten Sub Infula et pedo dan[n] sam[m]ent: hochwürdigen Herren Canonicis, Vicarijs und Capellanis mit darreichung des Aspergilij und einer zierlich wohlgestelten Oration, welche Ihro Gnaden H: Probst zur grösten Vergnügenheith und approba[ti] on S[eine]r Excellenz und des so häufig anwesenden Volks geführet, empfangen, wohingegen S[eine]r Excell: mit außdrücklichsten Vorbündungen bedancket, und bey so einen Solenen actu qua allergnädigst ernannter Com[m]issarius zuerschiene, sich gratuliret haben; So dan seynd des Herrn Graffen Heißler Excellenz mit Vorgehung des Kreutzes, Capellanen, Vicarien Herrn Canonicis, Primitianten und Herrn Probsten unter Paucken /f. 287v/ und Trompeten Schaal zum hohen Altar unter dem ex parte Evangelij zubereiten Baldachin, worin[n]en Ihro Kay: König[lichen] May: unser allergnädigsten Frauen, Frauen Portrait auffgerichtet gewesen, introduci ret, nach dieser Introduction ist das gantze hochwürdige Corpus Capitulare in die Sacristay revertiret, zur Meess sich zubereitet, als dan das ambth herauß gangen, wie gewöhn: Veni Sancte Spiritus abgesungen, und folgsamb mit dem Ambth fortzufahren. Die Assistens und Ceremonien so gestaltig observiret, Ihro hochwürd: und gnaden Herr Probst ware Presbyter honorarius, Herr von Deblin Presbyter Assistens, Diaconus Herr Baron Chorinskij, Subdiaconus Herr v[on] Rollßberg, Ceremoniarius Herr Graf Waffenberg, die übrigen Herren Canonici Domicilares in suis Rochetis /f. 288r/ bey denen Staffeln des altars ex parte Epistolae gestand: ad Thuribulum 2, und ad Infulam ein Vicarius, Acolyti 2, und Ceroferarij 6 Capellani; Seiner Excell: ist das Evangelium von H: Subdiacono mit incensurirung von dem Herrn Presbitero assistente, und pax von Ihro hochwürden Herrn Probsten selbsten zuküssen gereicht, nach vollendung des diesfälligen hohen Ambts der Seegen mit dem hochwürdigen Guth gehalten, so dan[n] von Herrn Primitianten Ihro hochwürd: Herrn Probsten allen Herrn Canonicis, und S[eine]r Excell: Herrn Com[m]issario unter seinem Baldachin der Seegen gegeben, wobey sich das gantze Corpus Capitulare und Clericale von altar verfüget, und bey abhehung S[eine]r Excell: Spalier gemacht, weithers aber nicht begleitet, sondern der Zug in die Sacristey genohmen werdeb. Eodem /f. 288v/ dato zumittags haben Ihro Excell: Herr Co[m]missarius, den 23ten Ihro hochwürd: und gnaden Herr Probst, und den 27ten hujus Herr Primitiant Taf[f]

el gegeben, wobey nebst Herrn Com[m]issario Excellenz und anderen hohen Gästen das gantzen Corpus Capitulare beygewohnet, undt also sothane Merkens würdige zweyte Primiz dem allmächtigen Gott zur grösseren Ehre und Glori, nichtminder zu aller höchsten Intention Ihro Kay: König: May: umb glorreiche und lang beglickteste Regirung, allerhöchsten Wohlstandt, im[m]er blühenden Wachsthum dero durchlaüchtigsten Haußes, Mehrung der Reichen, und endlichen Obsiegen wieder alle dero Feinde, in Nahmen des Herrn beschloss[en] werden ist.